

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õppekava

Mailin Kikkas ja Teele Mägi
ÕPPEMÄNGUD KEELEÕPPE TOETAMISEKS MUUKEELSE LAPSE VAIKIVAL
PERIOODIL
Bakalaureusetöö

Juhendaja: Esta Sikkal (MA saksa keel ja kirjandus, algõpetuse didaktika ja praktika
nooremlektor)

Tartu 2024

Kokkuvõte

Õppemängud keeleõppe toetamiseks muukeelse lapse vaikival perioodil

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli luua õppemängud muukeelsete laste keeleõppe toetamiseks vaikival perioodil, välja selgitada õpetajate arvamused koostatud õppematerjalile ning täiustada õppemänge ekspertide soovitude kohaselt. Tagasisidet õppematerjali kohta koguti ekspertankeedi abil. Selgus, et ekspertide hinnangul toetasid õppemängud muukeelsete laste keeleõpet vaikival perioodil peamiselt näitlike vahendite ning õpetaja tegevusega.

Õppemängude juures hinnati kõrgelt laste liikumisvõimalust. Muudatustena toodi välja sõnavara lihtsustamist ning üksiksõnade väljenditeks muutmist. Lõputöö autorid viisid parandused tulenevalt ekspertide hinnangust õppemängudes sisse. Ekspertide hinnangust lähtudes jõuti järelduseni, et loodud õppemängud toetavad keeleõpet muukeelsete laste vaikival perioodil.

Võtmesõnad: muukeelne laps, keeleõpe, vaikiv periood, õppemängud

Abstract

Educational games for supporting language learning of a non-native child during the silent period.

The purpose of the current bachelor's thesis was to create educational games to support language learning of non-native children during their silent period, as well as to examine teachers' opinions regarding the games and improve these games according to the recommendations of the experts. The feedback for the educational materials was collected using an expert questionnaire. It was found that according to the expert evaluation, the educational games supported non-native language learners during their silent period mainly through demonstrative means and teacher's activity. The opportunity to be physically active was highly valued in the case of the educational games. The suggested amendments pointed out were the simplification of vocabulary and turning individual words into expressions. The authors of the current thesis implemented the recommendations provided by the experts.

Based on the expert evaluation, it was concluded that the created educational games support the language learning of non-native children during their silent period.

Keywords: a non-native child; language learning; silent period; educational games

Sisukord

Sissejuhatus	4
Muukeelse lapse keeleõppe toetamine	4
Muukeelse lapse eripärad keele omandamisel vaikival perioodil	5
Õppemängu olulisus muukeelse lapse vaikival perioodil keeleõppe toetamiseks	6
Õppemängu koostamise alused	7
Uurimuse probleem, eesmärk ja uurimisküsimused	8
Uurimistöö metoodika	9
Valimi moodustamine	9
Õppemängude koostamise etapid	10
Andmete kogumine	10
Andmete analüüsimine	10
Tulemused	11
Arutelu	14
Tänu sõnad	18
Autorsuse kinnitus	18
Kasutatud kirjandus	20
Lisa 1. Ekspertõpetajate taustandmed	23
Lisa 2. Ekspertide hinnang õppemängudele	24
Lisa 3. Pea- ja alakategooria moodustamise näide	25
Lisa 4. Ekspertankeet	26
Lisa 5. Õppemängud	29

Sissejuhatus

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) järgi on õppe- ja kasvatustegevuste eesmärgiks lapse mitmekülgne ja järjepidev arendamine, mis peab toetama tema emotsionaalset, kehalist, vaimset ning sotsiaalset arengut. Lasteaed on oluline keskkond, mis last ja tema arengut mõjutab (Drury, 2013; Hallap, 2008).

Eestis viidi läbi 2022. aastal uuring Õpetaja tajutud enesetõhusus mitmekultuurilises klassiruumis, kus toodi välja, et ühiskond on praegused õpetajad seadnud olukorda, kus neil on vaja kaasata õppetöösse muukeelseid lapsi. Uuringus selgus, et õpetamiseks vajalikku informatsiooni ja materjali ei ole piisavalt ning muukeelsete laste õppetöö ettevalmistamisele kulub rohkem aega (Mäe & Ümarik, 2022). Muukeelsetel lastel on erinev kodukeel ning taust ja nende puhul ei ole sageli võimalik rakendada kindlaid reegleid (Bakhsh, 2016; Drury, 2013; Kärtner et al., 2006). Seega teist keelt rääkiva lapsega tööd tehes on oluline, et lasteaiaõpetajal oleksid vajalikud oskused ja valmisolek selleks tööks (Hallap et al., 2008).

Antud uurimistöö kontekstis mõeldakse muukeelsete laste all Eesti koolides ja lasteaedades õppivaid lapsi, kelle kodukeel erineb õppekeelest (Innove, 2022). Haridusstatistika andmetel oli 2023.-2024. aastatel lasteaias lapsi kokku 68 281. Nendest 56 505-1 (82,8%) on õppekeeleks eesti keel. Ülejäänud 11 776 (17,2%) lapse õppekeeleks on kas vene, inglise, prantsuse või eesti keel keelekümblusena (Haridussilm, 2024). Haridus- ja Teadusministeerium (2022) on välja toonud, et seoses sõjaolukorraga Ukrainas on Eestis muukeelsete laste arv lasteasutustes kasvanud, mistõttu on muukeelseid lapsi eesti õppekeelega lasteaiarühmades üha rohkem.

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) järgi on lasteaial kohustus tagada muukeelsele lapsele eesti keele õpe. Samas ei ole teise keele omandamine teistsuguse keelelise taustaga lapse jaoks lihtne. Esialgu üritab laps rääkida rühmakaaslastega oma emakeeles, millest teised ei saa aru. Sellest lähtuvalt järgneb sageli teist keelt kõneleval lapsel vaikiv periood (Bligh, 2015; Roberts, 2013). Antud aeg on paljude muukeelsete laste keelearengu normaalne osa (Keller et al., 2015; Tse et al., 2021), seega on oluline, et õpetajatel oleksid olemas teadmised ja vastavad õppevahendid, mis toetaksid muukeelse lapse keeleõpet vaikival perioodil (Larsen-Freeman & Anderson, 2016; Richards & Rogers, 2006).

Muukeelse lapse keeleõppe toetamine

Muukeelse lapse õpitavat keelt on võimalik õpetajal toetada, kui õppetegevused on tema poolt korralikult planeeritud ja professionaalselt läbi viidud (Kärtner *et al.*, 2006). Muukeelsete laste keeleõppes tuleb arvestada, et uue keele omandamine toimub nende jaoks enam-vähem

sama kiirusega kui emakeelt rääkivatel lastel keele algusfaasis. Laste keskendumisvõime on piiratud, seega peaksid keelelised tegevused olema lühikesed ja mitmekülgsed (Ruutmets & Saluveer, 2008).

Lasteaiaõpetajal on oluline roll muukeelse lapse keeleõppe toetamisel, sest laps õpib keelt eelkõige kuulamise, matkimise ja suhtlemise kaudu (Preston, 2014; Tse *et al.*, 2021). Teist keelt kõnelevat last saab õpetaja toetada rääkides temaga aeglasemalt, selgelt ja kasutades kõnes keeleliselt kergemaid väljendeid (Hallap, 2008). Muukeelsete laste keeleõppes püüavad õpetajad sageli lapsele sõnu tõlkida (Hallap, 2008; Larsen-Freeman & Anderson, 2016), kuid selle asemel tuleks kasutada ettenäitamist, asjadele osutamist, liigutusi, näomiimikat ning pildi-, foto- ja videomaterjali (Richards & Rogers, 2006; Larsen-Freeman & Anderson, 2016). Uut keelt omandades vaatavad lapsed rääkimise asemel asjade poole, millest nad mõtlevad (Keller *et al.*, 2015), seetõttu peaks õpetaja tähistama ruumis olevad esemed piltide või piktogrammidega (Hallap, 2008; Larsen-Freeman & Anderson, 2016).

Muukeelse lapse keeleõppe toetamiseks kasutatakse keeleõppe spetsialisti James Asheri loodud TPR-meetodit (*Total Physical Response*) ehk „käsitäitmismeetodit”. See meetod loob seose keele ja füüsilise reaktsiooni vahel ning muudab laste jaoks sõnade või väljendite tähenduse kiiresti arusaadavaks (Widodo, 2005; Cook, 2016). TPR-meetod põhineb sellel, et vaikivas faasis olevad lapsed saavad kasutada soovi korral mitteverbaalset suhtlusviisi (Larsen-Freeman & Anderson, 2016). Meetodi üheks tugevuseks saab lugeda tegevusega seotud aspekti „siin ja praegu”, mis võimaldab õpetajal ise valida õppetegevustes kasutatavat sõnavara, mis seondub muukeelse lapse igapäevaelu ja -tegevustega (Kärtner *et al.*, 2005).

Lasteaiaõpetaja annab lastele mängulisi ja korduvaid korraldusi. Laps kuulab ja vaatab õpetajat ning jäljendab mitteverbaalselt (Larsen-Freeman & Anderson, 2016). Õpitav keel omandatakse passiivselt, saades kuulamise kaudu teadmisi ümbritsevast keskkonnast (Kärtner *et al.*, 2006). Läbi TPR-meetodi saavad lapsed õppetegevustes näidata enda arusaamist õpitavast keelest, jäljendades õpetaja poolt ette näidatud tegevusi: „Kuula ja näita”; „Kuula ja osuta”; „Kuula ja tee kaasa”; „Kuula ja reageeri õigesti” (Kärtner *et al.*, 2005; Widodo, 2005).

Muukeelse lapse eripärad keele omandamisel vaikival perioodil

Vaikiv periood on eriline aeg muukeelsete laste elus ja algab tavaliselt siis, kui nad mõistavad, et nende kodune keel ei ole lasteaias arusaadav ja nende teise keele oskus ei ole veel piisav, et end arusaadavaks teha (Preston, 2014). Antud aeg on esimene etapp lapse

retseptiivse- ekspressiivse kõne arengus, näidates, et teise keele produktsioon ei ole veel alanud (Drury, 2013). Retseptiivne kõne hõlmab lapse võimet aru saada ja mõista keelt, ekspressiivne kõne viitab aga võimele end suuliselt ja kirjalikult väljendada. Lapsed õpivad esmalt retseptiivseid kõneoskusi, saades aru sõnadest, fraasidest ja lausetest, seejärel algab ekspressiivse kõne areng, kus lapsed hakkavad sõnu ja lauseid kasutama (Keller *et al.*, 2015). Sellel ajal jälgivad lapsed ümbritsevaid inimesi, mõtestavad kuuldut (Preston, 2014) ja omandavad sammhaaval uut sõnavara (Keller *et al.*, 2015). Tavaliselt räägib laps teises keeles vähe. Sageli ta näitab näpuga, kasutab žeste või noogutab (Keller *et al.*, 2015).

Vaikiv periood võib kulgeda kahte moodi. Ühel juhul ei suhtle laps isegi emakeeles ega kasuta mitteverbaalset kommunikatsiooni (Roberts, 2013). Teisel juhul kasutab laps oma emakeelt või mitteverbaalset suhtlust uues keeles (Drury, 2013). Antud aeg võib kesta tavaliselt üks kuni kuus kuud, pärast mida hakkavad lapsed järk-järgult uues keeles rääkima (Bligh, 2015; Tse *et al.*, 2021).

Vaikival perioodil keskendub laps uue keele helidele, intonatsioonile ja esmasele sõnavarale (holofraasidele), mille tulemusel areneb taju sõnavara esmatasandist ja kõlast (Drury, 2013; Roberts, 2013). See aeg annab lapsele võimaluse tajuda keele struktuuri ja toetab uue keele omaksvõtmist. Last on oluline julgustada, mitte sundida teda teises keeles rääkima (Drury, 2013; Preston, 2014). Teise keele õppimise protsess peab olema sarnane emakeele omandamisele, kus toimub enne rääkimist aktiivne kuulamissisendi andmine. Sellisel viisil arenevad keel ja suhtlemisoskused loomulikult viisil (Bligh, 2015; Tse *et al.*, 2021). Muukeelsete laste eneseväljenduse arendamiseks nende vaikival perioodil võiksid õpetajad luua olukordi, kus lapsed saavad teha koostööd (Hallap, 2008; Keller *et al.*, 2015; Kilic, 2015; Tse *et al.*, 2021).

Õppemängu olulisus muukeelse lapse vaikival perioodil keeleõppe toetamiseks

Koolieelses eas on lapse peamiseks tegevuseks mängimine, mis aitab tal arendada olulisi õpioskusi ja oma isiksust tervikuna (Kärtner *et al.*, 2006; Tuul *et al.*, 2008; Petrovska *et al.*, 2013). Mäng on lapse loomulik õppimisviis, mistõttu õpetajal on oluline luua mitmekesised võimalused mängudeks (Tuul *et al.*, 2008). Mängud tekitavad muukeelses lapses suhtlemise soovi ja julgustavad neid aktiivselt keelt konstrueerima, mis on eriti oluline toetamaks muukeelset last tema vaikival perioodil (Bakhsh, 2016).

Keeleõppes on heaks abivahendiks õppemängude kasutamine. Mängude rakendamine õppetöös aitab vältida lapsel igavuse teket (Bakhsh, 2016). Õpetaja peab arvestama, et muukeelsete laste keeleõppe toetamine toimub läbi mänguliste tegevuste (Kärtner *et al.*, 2006;

Keller *et al.*, 2015). Õppemängud aitavad lastel tunda end enesekindlamalt, kuna need vähendavad hirmu ja julgustavad proovima uusi keeleelemente (Keller *et al.*, 2015; Tse *et al.*, 2021). Ühendades õppemängud TPR-meetodiga, on võimalik luua tõhus õpikeskkond muukeelsete laste keeleõppe toetamiseks (Larsen-Freeman & Anderson, 2016).

Muukeelne laps tüdineb kiiresti, kui keeleõpe ei seonu lapse igapäevaeluga (Bakhsh, 2016; Bligh, 2015; Roberts, 2013). Seetõttu peab õpetaja leidma lastele keele õpetamiseks huvitavaid ja atraktiivseid viise. Varasematest uuringutest on välja toodud, et mängude kasutamine suurendab muukeelsete laste õpimotivatsiooni. Mängude kaudu saab tekitada vabama keskkonna, mis on keeleõppes oluline (Saleh & Althaqafi, 2022). Petrovska, Sievska ja Cackov (2013) uuringust selgus, et mäng aitab kaasa laste intellektuaalsele arengule ja samal ajal kõnevõime stimuleerimisele. Bakhsh (2016) lisab, et mäng mõjutab ka olulisel määral positiivselt sotsialiseerumist, sõprust ja sallivust, vähendab närvilisust ja häbelikkust.

Õppemängu koostamise alused

Õppematerjalide alla kuuluvad õppemängud, mis tõstavad laste aktiivsust ja motivatsiooni (Kin *et al.*, 2012). Õppematerjalide koostamisel tuleb lähtuda Koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast (2008) ning muukeelse lapse vaikiva perioodi toetamiseks on vaja järgida allpool väljatoodud kriteeriume.

Muukeelse lapse vaikiva perioodiga arvestamine. Last julgustatakse kasutama esialgu kehakeelt, luues suhtlemist soodustava ja turvalise keskkonna (Richards & Rogers, 2006; Larsen-Freeman & Anderson, 2016). Õppemängud peavad vastama TPR-meetodi põhimõtetele ehk koosnema peamiselt mängulistest jäljendamist nõudvatest juhustest, mille toel saab laps näidata oma arusaamist ja vastavalt sellele reageerida mitteverbaalselt: kasutades kehakeelt, pantomiimi, kehaliigutusi ja žeste (Cook, 2016; Widodo, 2005; Petrovska *et al.*, 2013).

Kuulamisoskuse arendamine. Õppemängude koostamisel tuleb arvestada, et vaikivas perioodis olev muukeelne laps saaks keelt piisavalt palju kuulata ja seejärel seda keeleoskuse arenedes aktiivselt kasutada (Harmer, 2007; Keller *et al.*, 2015; Larsen-Freeman & Anderson, 2016). Oluline on õpetaja enda kõne selgus, tempo ja kordused (Hallap, 2008; Keller *et al.*, 2015).

Jõukohasus ja sõnavaraline sobivus. Õppemängude koostamisel tuleb arvestada sihtrühma vanust ning keelelist arengutaset (Kärtner *et al.*, 2006; Widlok *et al.*, 2010). Õppematerjalid kasutatavad sõnavara peab olema sobiv keeleõppes algajatele, eakohane, köitev, huvitav ja motiveeriv (Kin *et al.*, 2012; Kitsnik, 2018). Uusi sõnu õpetades tuleb jälgida, et

neid ei ole korruga lapse jaoks liiga palju. Erinevate meelte kaasamine sõnade õpetamisel teeb lapse jaoks nende õppimise kergemaks (Ruutmets & Saluveer, 2008).

Mängulisus. Mängulisus on oluline komponent muukeelsete laste keeleõppes, see loob positiivse ja motiveeriva õpikeskkonna, kus lapsed saavad õppida tegevuse käigus ning arendada keeleoskust loomulikul viisil (Bakhsh, 2016; Tuul *et al.*, 2008; Widlok *et al.*, 2010).

Eesmärgipärasus. Õppematerjalil peab olema selge eesmärk ning seotud konkreetsetelt õpitava teemaga (Kin *et al.*, 2012; Kärtner *et al.*, 2006; Petrovska *et al.*, 2013; Tomlinson, 2013). Eesmärkide saavutamiseks peab õpetaja selgitama, kirjeldama ja andma selgeid juhiseid lastele selle kohta, kuidas mängu mängida (Bakhsh, 2016). Tegevustele seatud eesmärgid peavad olema laste jaoks saavutatavad, aga samas väljakutset pakkuvad (Mashuara & Tomlinson, 2008; Tomlinson, 2013).

Loogiline ülesehitus ja terviklikkus. Õppematerjal peab olema kirja pandud järgides kindlat süsteemi, mis on loogilise ülesehitusega, moodustades ühtse terviku (Kitsnik, 2018). Lisaks peab õppematerjal välja nägema korrektne, et õppimine ja õpetamine oleks efektiivne (Tomlinson, 2013).

Tööjuhiste arusaadavus. Õppematerjali tööjuhised peavad olema konkreetsed ning selged, et tagada nende arusaadavus nii õpetajale kui ka lapsele (Kitsnik, 2018; Kärtner *et al.*, 2006; Tomlinson, 2011; Tomlinson, 2013). Selged juhised aitavad tagada, et õppetöö sujuks tõhusalt ning laps mõistaks ülesannet. Täpsete tööjuhiste kasutamine aitab vältida segadust ja tagab, et õppematerjali kasutatakse optimaalselt, soodustades seeläbi tõhusat õppimist ja arusaamist (Bakhsh, 2016).

Uurimuse probleem, eesmärk ja uurimisküsimused

Vaikiv periood on õpetajatele sageli tundmatu nähtus (Cook, 2016; Widodo, 2005).

Muukeelsetele lastele on koostatud üldise temaatikaga õppemänge. Näiteks arendavate õppemängude kogumik “Keel ja kõne” on loodud keele, kõne ja lugemisoskuse arendamiseks (Kaur, 2014). Kärtner jt (2005) on koostanud õppe-metoodilise materjali “Eesti keele kui teise keele õpetamine koolieelses lasteasutuses: võõrkeeleõppe meetodid, mängud ja harjutused”. Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehel on välja toodud muu kodukeelega lapse toetamise juhised, nõuanded, materjalid ja kogemuslood, kust on võimalik leida erinevaid linke keeleõppe toetamiseks koolidele ja õpetajatele ning lasteaedadele ning lasteaiaõpetajatele (Haridus- ja Teadusministeerium, 2022). Samas võiks pakkuda õpetajatele lisaks õppemänge, mis sobivad kasutamiseks muukeelse lapse vaikival perioodil.

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli luua õppemängud muukeelsete laste keeleõppe

toetamiseks vaikival perioodil, välja selgitada õpetajate arvamused koostatud õppematerjalile ning täiustada õppemänge ekspertide soovitude kohaselt.

Eesmärgi täitmiseks püstitati kolm uurimisküsimust:

1. Millisel määral vastab õppematerjal järgmistele kriteeriumitele: muukeelse lapse vaikiva perioodiga arvestamine, kuulamisoskuse arendamine, jõukohasus ja sõnavaraline sobivus, mängulisus, eesmärgipärasus, loogiline ülesehitus ja terviklikkus, tööjuhiste arusaadavus?

2. Kuidas hindavad lasteaiaõpetajad õppemängude sobivust muukeelsete laste toetamiseks?

3. Milliseid muudatusi õppemängude tõhustamiseks tuleks lasteaiaõpetajate soovitusel teha?

Uurimistöö metoodika

Bakalaureusetöö eesmärgist tulenevalt loodi muukeelsete laste keeleõppe toetamiseks nende vaikival perioodil õppemängud. Valminud õppematerjal saadeti ekspertidele ehk lasteaiaõpetajatele, kes seda rakendasid ning andsid sellele eksperthinnangu. Ekspert hinnangu saamiseks täitsid uuritavad ekspertankeedi. Kõikidele ekspertidele oli igas uuringu etapis tagatud anonüümsus.

Järgnevalt antakse ülevaade uurimistöö metoodikast ja valimi moodustamisest, andmete kogumisest ning -analüüsimisest.

Valimi moodustamine

Bakalaureusetöö valim oli ettekatsetatud ning sihipärane, mis tähendab, et uurija valib uuringus osalejad (Õunapuu, 2014), kes on konkreetse temaatika suhtes sobivad küsitletavad (Rämmer, 2014). Valimist tulenevalt valiti uuritavateks koolieelse lasteasutuse õpetajad, kes on töötanud muukeelsete lastega vähemalt kolm aastat ning kelle rühmas õpivad lapsed, kellel on esinenud või esineb vaikiv periood. Töö autorid nimetavad uurimuses osalenud ekspertõpetajaid järgnevalt Ekspert 1- Ekspert 8. Uuritavad ekspertõpetajad on Tartu, Tallinna, Võru, Narva ja Valga linna lasteaedadest. Planeeritavaks valimi suuruseks on 8 kõrgharidusega eksperti, kelle tööstaaž muukeelsete laste õpetamisel olid 5,5 aastast kuni 34. aastani. Uuritavate leidmiseks võeti ekspertidega ühendust e-kirja teel, tutvustades neile lõputöö eesmärki ning selgitades edasist uuringuprotsessi. Lisaks kinnitati neile, et uuringus osalemine on anonüümne ning saadud andmeid kasutatakse vaid antud lõputöö raames.

Õppemängude koostamise etapid

Ettevalmistus. Töö autorid otsustasid luua õppemängud muukeelsete laste keeleõppe toetamiseks vaikival perioodil. Selleks, et õppemänge luua, tuleb järgida kindlaid etappe. Esiteks oli oluline tuvastada õppemängude vajalikkus, selleks uuriti varasemalt koostatud muukeelsetele lastele mõeldud õppemänge, mis andsid ideid õppemängude loomiseks. Analüüsiti koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) olevat peatükki Eesti keel kui teine keel ja „Nürnbergi soovitusi varajaseks võõrkeeleõppeks” (Widlok *et al.*, 2010). Peeti silmas aspekti, et loodavad õppemängud arvestaksid muukeelsete laste vaikiva perioodiga. Seega lapsed õpivad keelt esialgu mitteverbaalsete tegevuste kaudu. Õppemängude üldteemaks valiti „Kevad”, mis sisaldavad lisaks keeleõppele rühmitamist, loendamist, liikumistegevusi, värvide käsitlemist ja tehnoloogia kasutamist.

Õppemängude kavandamine ning väljatöötamine. Õppemängude koostamisel võeti eeskujuks LapsEST tehnoloogiaga rikastatud mängud lasteaedadele eesti keele õppeks (Meesak, 2023). Külastati täielikku keelekümblusrühma, et vaadelda muukeelsete laste eesti keele kui teise keele omandamise protsessi.

Õppemängude hindamine. Viimasena tuleb õppemängu hinnata, et selgusele jõuda, kuivõrd hästi see töötas. Õppemängud saadeti ekspertõpetajatele hindamiseks ja katsetamiseks. Ekspertidele saadeti tagasiside andmiseks ekspertankeet.

Andmete kogumine

Andmete kogumiseks kasutati mõõtevahendina ekspertankeeti (vt Lisa 3). Ekspertidele saadeti õppemängud ja ekspertankeet, mida nad hindasid. Ekspertankeet sisaldas küsimusi õppemängudele seatud kriteeriumite hindamiseks. Ankeet koos õppemängudega saadeti ekspertidele e-kirja teel. Ekspertankeet koosnes 15. küsimusest. Küsimused 1-4 olid taustaküsimused ning 5-14 olid seoses õppemängudele seatud kriteeriumite hindamiseks. Küsimuste 5-14 vastuste saamiseks kasutati Likerti 4-punkti skaalat. Sellel skaala on 4-punkti, millest 1 märkis vastust „Jah“, 2 vastust „Pigem jah“, 3 vastust „Ei“ ning 4 märkis vastust „Pigem ei“. Küsimus 15 oli seotud valminud õppemängude hindamisega, mille kaudu said eksperdid anda tagasiside, mida nad mängudes muudaksid ja mis neile mängude juures meeldis.

Andmete analüüsimine

Andmete analüüsimiseks kasutati nii kvalitatiivset kui kvantitatiivset sisuanalüüsi. Kvantitatiivselt analüüsiti ekspertankeete, kus andsid õpetajad hinnanguid õppemängude

kriteeriumitele. Tulemuste esitamiseks arvutati aritmeetiline keskmine ning protsendid. Tulemused esitati tabeli kujul. Kvantitatiivse andmeanalüüsi puhul kasutatakse kirjeldavat analüüsi, mis võimaldab anda uurimistulemustest üldistatud ja kompaktse ülevaate numbrite kujul. Kvantitatiivne analüüs keskendub arvnäitajatele ning annab tulemustest peamiselt statistilise ülevaate, kus kirjeldatakse tulemusi arvuliselt (Õunapuu, 2014).

Ekspertide tagasisidet ja soovitusi õppemängude kohta analüüsiti kvalitatiivselt, leides sisulisi sarnasusi ja erinevusi. Kvalitatiivne sisuanalüüs võimaldab minna andmete uurimisse süvitsi. Antud analüüs ei piirdu arvamuste või sõnade loendamisega, vaid pakub võimalust analüüsida andmeid ja teksti sisu sügavuti ja sisuliselt (Laherand, 2008).

Tulemused

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli luua õppemängud muukeelsete laste keeleõppe toetamiseks vaikival perioodil, välja selgitada õpetajate arvamused koostatud õppematerjalile ning täiustada õppemänge ekspertide soovitude kohaselt.

Õppemängude vastavus määratud kriteeriumitele

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada, millisel määral vastavad õppemängud järgmistele kriteeriumitele: muukeelse lapse vaikiva perioodiga arvestamine, kuulamisoskuse arendamine, jõukohasus ja sõnavaraline sobivus, mängulisus, eesmärgipärasus, loogiline ülesehitus ja terviklikkus, tööjuhiste arusaadavus. Õppemänge hinnati ekspertide poolt pigem kõrgelt, mida kinnitab aritmeetiline keskmine. Enim nõustusid eksperdid väidetega, et õppemängud arvestavad ja toetavad lapse vaikivat perioodi, arendavad kuulamisoskust, on jõukohased algajatele (keeletase 0-A1), tööjuhised on arusaadavad, ülesehitus on loogiline, moodustavad temaatilise terviku ja on mängulised ja loovad. Kõige vähem nõustusid eksperdid väidetega, et õppemängud on arendavad esmast kõnelemisoskust, on jõukohased (4-7 aastased), seatud keeleõppe eesmärgid on saavutatavad.

Ekspertide üldine hinnang õppemängudele

Ilmnes, et mitmed eksperdid on varasemalt muukeelsete laste õppetegevustes kasutanud nende endi poolt välja töötatud õppemänge, mis toetaksid muukeelsete laste vaikivat perioodi.

Kasutaksin koostatud õppemänge, hea on kasutada juba valmis tehtud mängu, mis toetavad just lapse vaikivat perioodi (E8).

Küsimustiku vastustest leiti, et õppemängud olid arusaadavad, neid oli õpetajatel oma töös lihtne kasutada. Hinnati pildimaterjali ja õppemängudes kasutatavaid liigutusi.

Sõnavara kinnistamiseks on olemas pildimaterjalid ning välja on toodud liigutused, mida saab koos lastega kaasa teha (E1).

Ekspertidele 3, 5 ja 6 meeldisid õppemängudes välja toodud keelenäidised mängu sisu selgitamiseks.

Välja toodud on eesmärgid, vahendid, õpetaja kõne ning lapse tegevused ja erinevad mänguosad (E3).

Kõik eksperdid tõid välja aspekti, et õppemängud võimaldavad muukeelsetel lastel olla aktiivsed ning liikumine tekitab neis huvi.

Mängudes kasutatavad pildid, liigutused ja luuletusi ning tekste ilmestavad hääled teevad mängud laste jaoks kaasahaaravaks (E5).

Ekspert 4 leidis, et koostatud õppemängud on sarnased mängudele, mida ta on ise lastega varem kasutanud ja need toimivad väga hästi. Kõik eksperdid tõid välja, et nad kasutaksid koostatud mängu, aga kohandaksid neid vastavalt laste arengule.

Ekspertide hinnang õppemängudele muukeelsete laste vaikiva perioodi keeleõppe toetamisest lähtuvalt

Teise uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, kuidas hindavad lasteaiasõpetajad õppemängude sobivust muukeelsete laste toetamiseks.

Küsitletavad eksperdid tõid ekspertankeedis välja, et õppemängud toetavad muukeelsete laste keeleõpet nende vaikival perioodil. Lisaks selgus, et ekspertide arvates toetasid kõige enam muukeelsete laste keeleõpet näitlikud vahendid ning õpetaja tegevus. Ekspertid 3, 4 ja 6 tõid välja, et õpetaja peab olema ise motiveeritud ja hea näitleja, et lapsi kaasata tegevustesse ning nende vaikivat perioodi selle kaudu toetada. Lisaks sellele tõid eksperdid 5 ja 8 välja, et nemad kasutaksid muukeelsete laste keeleõppe toetamiseks ka näoilmeid ning žeste, sundimata tegevustes muukeelset last rääkima.

Keeleõppe toetamine näitlike vahendite abil.

Näitlikud vahendid toetasid laste arusaamist õpetaja kõnest. Kui sa näitad lastele pilti hüppavast konnast ning teed hüppava konna liigutust kaasa, siis lapsed saavad palju paremini sellest aru, kui selgitada lihtsalt sõnadega, et see on hüppav konn (E7).

Kui laps saab õpitava temaga seotud sõnu või väljendeid ise loodusest otsida annab see õppeprotsessile palju juurde (E4).

Keeleõppe toetamine õpetaja tegevuste abil. Õpetaja peab õppeprotsessi toetama näitlike vahendite, liigutuste-, miimika ja žestidega.

Oluline on, et laps saaks õpetaja kõnet kuulata, samuti peab õpetaja enda kõnet ilmestama näitlike vahendite või liigutustega, et muukeelne laps teda mõistaks (E3).

Keeleõppe toetamine liikumistegevuste abil. Antud õppemängud sisaldavad liikumistegevusi, mis aitavad lapsel keelt paremini omandada.

Igasugused liikumismängud on laste seas populaarsed, mis aitavad lastel õpitavat keelt omandada nende jaoks märkamatu (E7).

Keeleõppe toetamine mitteverbaalsete tegevuste abil. Mitmed eksperdid tõid välja, et muukeelse lapse keeleõppes ei tohi last sundida rääkima, kui ta seda ei soovi. Seega on heaks õppemeetodiks TPR-meetod, mille läbi saavad lapsed õpetaja kõnest arusaamist väljendada läbi füüsiliste tegevuste.

Heaks näiteks on bingo mäng, kus vaikivas perioodis laps saab enda arusaamist õpitavast teemast näidata läbi mitteverbaalse tegevuse. Sel viisil saab vaikivas perioodis olevat last toetada, vähendades hirmu rääkimise ees (E8).

Ekspertide soovitud õppemängude muutmiseks

Kolmanda uurimisküsimuse abil sooviti teada saada, milliseid muudatusi õppematerjali tõhustamiseks tuleks lasteaiasõpetajate soovitusel teha.

Ekspertid 3 ja 6 ei osanud välja tuua, milliseid muudatusi peaks tegema õppemängudes, nende arvates on õppemängud sobilikud muukeelsetele lastele.

Mängud on arusaadavad ja muukeelsetele lastele jõukohased, vahelduvad tegevused pakuvad lastele huvi (E3).

Ekspert 1, 4 ja 5 tõid välja, et nemad muudaksid õppemängude sõnastust, et mängud oleksid keeleliselt lihtsamad muukeelsetele lastele. Lisaks tõi ekspert 1 välja, et mängus „Kevade liikumiskaardid” mängu tutvustuse juures olevad laused on lastele pikad. Lõputöö autorid võtsid ekspertide soovitusi arvesse ning lihtsustasid õppemängude sõnavara ja õpetaja kõnet. Ekspert 2 tõi välja paranduse, mille ta mängus „Kevade tunnused” teeks, et keeleõpe oleks terviklikum.

Järgnevalt tuuakse välja ekspertide soovitud õppemängude läbiviimiseks.

Õuesõpe muukeelsete laste keeleõppe toetamiseks. Vastustest ilmnis, et mängu „Kevade liikumiskaardid” ja „Kevade tunnused” võiks kasutada õues mängimiseks.

Meeldiv, et lapsed saavad sõnavara liigutusi tehes kinnistada. Kasutaksin mängu siiski pigem õues, kus liikumisruumi rohkem (E1).

Kordused keeleõppe toetamiseks. Fraaside kordamine mängude läbiviimisel on oluline.

Õppemängude juhendisse lisati soovitus korduste kasutamiseks.

Lastele peaks andma rohkem võimalust sõnu ja fraase korrata (E2).

Väikses grupis õppemängude mängimine keeleõppe toetamiseks. Koostatud õppemänge on soovitatav mängida väiksema grupiga, kuna näitvahendid ei ole suurele grupile piisavalt nähtavad. Soovitus lisati lõputöö autorite poolt õppemängude juhendisse, et tulevased õppemängude kasutajad saaksid sellega arvestada ning mängude läbiviimine kulgeks planeeritult.

Mängu idee on hea, aga kui on 20 last rühmas tuleb mõelda, et kõik lapsed mahuksid arvutiekraani vaatama ja näeksid mängus kasutatavaid pilte hästi (E2).

Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli luua õppemängud muukeelsete laste keeleõppe toetamiseks vaikival perioodil, välja selgitada õpetajate arvamused koostatud õppematerjalile ning täiustada õppemänge ekspertide soovitude kohaselt. Eesmärkide täituvuse hindamiseks püstitati kolm uurimisküsimust.

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada saada, millisel määral vastavad õppemängud järgmistele kriteeriumitele: muukeelse lapse vaikiva perioodiga arvestamine, kuulamisoskuse arendamine, jõukohasus ja sõnavaraline sobivus, mängulisus, tööjuhiste arusaadavus, eesmärgipärasus, loogiline ülesehitus ja terviklikkus, tööjuhiste arusaadavus. Ekspertid tutvusid õppemängudega ja hiljem andsid enda eksperthinnangu kriteeriumitele. Ekspertid hindasid õppemänge pigem kõrgelt. Enamasti arvasid eksperdid, et õppematerjal vastab seatud kriteeriumitele.

Esimeseks kriteeriumiks oli *muukeelse lapse vaikiva perioodiga arvestamine*. Enamus eksperte nõustusid väitega, et õppemängud arvestavad muukeelse lapse vaikiva perioodiga. Muukeelse lapse vaikiva perioodi toetamiseks tuleb pöörata erilist tähelepanu erisuguste meelte kasutamisele ning näitlikustamisele. Ekspertid tõid välja, et neile meeldisid mängude juures ette valmistatud pildimaterjalid ning õpetaja eeskujul laste tegevuste matkimisvõimalus. Samuti said lapsed õpitavast teemast arusaamist näidata läbi mitteverbaalsete tegevuste. Tähtis on, et õppemängud arvestaksid lapse vaikiva perioodiga, sest sellel ajal laps ei räägi uut keelt, vaid kuulab seda (Bligh, 2015; Roberts, 2013). Samuti peavad õppemängud arvestama TPR-meetodi põhimõttega, kus õpetaja juhised on mängulised ja soodustavad matkimist, mille abil laps saab väljendada enda arusaamist keelest ning sellele reageerida füüsiliste tegevuste kaudu (Cook, 2016; Widodo, 2005). Saadud tulemuste põhjal järeldavad lõputöö autorid, et vaikival perioodil võib lasta lapsel kasutada pantomiimi, kehaliigutusi ja žeste. TPR-meetod võimaldab keelt õppida tegevusi jäljendades. Kinnitust

leidis autorite oletus, et õpetaja näoilmel ja žestidel võib olla väga suur abi uute väljendite kinnistumisel.

Kuulamisoskuse arendamine. Valdav osa ekspertidest nõustusid väitega, et õppemängud arendavad muukeelse lapse kuulamisoskust. Ekspertidid tõid välja, et õpetajal on oluline mängu läbi viies tegevusi enda kõnega saata, seeläbi jälgides korrektset keelekasutust. Mitmed autorid on välja toonud, et õppemängud peavad arvestama, et vaikivas perioodis olev muukeelses lapsel on võimalus esialgu õpitavat keelt kuulata ning hiljem keelt keeleoskuse arenedes aktiivselt kasutada (Harmer, 2007; Larsen-Freeman & Anderson, 2016). Toetudes kirjandusele ja ekspertide kommentaaridele saab järeldada, et õppemängud peavad toetama muukeelses lapsel uue keele kuulamist. Vaiksel perioodil lapsed jälgivad ümbritsevaid inimesi, mõtestavad kuuldut ja omandavad uue sõnavara. Järelikult omandab laps teist keelt sarnaselt emakeele omandamisega, kus kuulamine käib enne rääkimist. Uut keelt õpetades peab lastega palju rääkima ning rääkimisel on oluline korrektne keelekasutus.

Jõukohasus ja sõnavaraline sobivus. Väitega nõustuti osaliselt, sest mõningate õppemängude sõnavara oli ekspertide sõnul keeleliselt raske muukeelse lapse jaoks. Ekspertidid rõhutasid, et muukeelset last õpetades on keeleline ettevalmistus oluline. Uue sõnavara õppimisel on tähtis, et see on eakohane, köitev, huvitav ja sobib keeleõppes algajale muukeelsele lapsele (Kin *et al.*, 2012; Kitsnik, 2018). Õppemängud peavad arvestama sihtrühma vanusega ja keelelise arengutasemega (Kärtner *et al.*, 2006; Widlok *et al.*, 2010). Seega saab öelda, et õppematerjali sisu peab olema eakohane ning selles tuleb kasutada sobilikku sõnavara ja keelekasutust. Õpetaja peab looma vähese nõudlusega keelekeskkonna ja lihtsustama lapsele suunatud kõnet.

Mängulisus. Enamus eksperte nõustusid väitega, et õppemängud on mängulised. Ekspertide sõnul väljendus õppemängude mängulisus läbi põnevusmomentide tekitamise ja vahelduvate tegevuste pakkumise. Erinevad autorid on välja toonud, et koolieelses eas mängu kaudu õppimine on laste loomulik teadmiste omandamise viis (Kärtner *et al.*, 2006; Widlok *et al.*, 2010). Samuti on koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) välja toodud, et uute teadmiste omandamine toimub mänguliste tegevuste kaudu. Sellest saab järeldada, et õppemängude kaudu muukeelse lapse keeleõppe toetamine vaikival perioodil on tõhus, sest mänguliste tegevuste abil on võimalik toetada ja arvestada lapse vaikiva perioodiga. Mängud tekitavad muukeelses lapses suhtlemise soovi ja julgustavad neid aktiivselt keelt konstrueerima, mis on eriti oluline toetamaks muukeelset last tema vaikival perioodil.

Eesmärgipärasus. Ekspertidid nõustusid väitega osaliselt, sest nende arvates oli ühes mängus keeleõppe eesmärk ebapiisav. Lisaks toodi välja, et mõni eesmärk vajaks veel

ülevaatamist ja täiendamist. Õppemängudele seatud eesmärgid peavad olema arusaadavad ja seotud õpitava teemaga (Kin *et al.*, 2012; Kärtner *et al.*, 2006; Petrovska *et al.*, 2013; Tomlinson, 2013). Õppetegevustele seatud eesmärgid peavad olema lapse jaoks teostatav, kuid samal ajal pingutust nõudev (Mashuara & Tomlinson, 2008; Tomlinson, 2013). Sellest lähtuvalt saab järeldada, et õppemängu koostamisel tuleb arvestada, et mäng peab olema eesmärgistatud, seatud eesmärgid peavad olema arusaadavad ning laps peab olema suuteline neid saavutama.

Loogiline ülesehitus ja terviklikkus. Enamus eksperte nõustus väitega, et õppemängudel on loogiline ja terviklik ülesehitus. Ilmnes, et õppemängud on üles ehitatud loogilises järjekorras, mängu oli lihtne kasutada ning need on terviklikud. Kitsnik (2018) lisab, et õppematerjal peab olema kirja pandud kindlat süsteemi järgides, moodustades ühtse terviku. Samuti peab õppematerjali visuaalne kujundus olema korrektne, et tagada tõhus õppimine ja õpetamine (Tomlinson, 2013). Sellest tulenevalt saab järeldada, et õppematerjali efektiivseks kasutamiseks peab see olema hästi struktureeritud ning loogilise ülesehitusega. Lisaks muudab toimiv süsteem õppemängude kasutamist lihtsamaks.

Tööjuhiste arusaadavus. Ekspertid nõustusid, et õppemängude tööjuhised olid arusaadavad. Ekspertid tõid välja, et tööjuhised olid mõistetavad ja konkreetset, mis aitasid mängu lihtsasti läbi viia. Sama mõtet toetavad mitmed autorid, et tööjuhiste arusaadavuse tagamiseks peavad need olema konkreetset ja selged (Kitsnik, 2018; Kärtner *et al.*, 2006; Tomlinson, 2011; Tomlinson, 2013). Tulemuste põhjal saab järeldada, et õppemängude tööjuhised peavad olema õpetaja jaoks arusaadavad ja loogilised, et õppetöö oleks tõhus ja saavutada seatud õppeesmärgid. Õpetajatel on mängude rakendamisel lasteaias lahutamatu osa, sest nad peavad andma nende kohta selgeid selgitusi ja juhiseid, et muukeelsete lapsed mõistaksid, kuidas mängida. Juhised peavad olema selged ja üheselt mõistetavad ning näitlikustatud piltidega.

Teise uurimisküsimusega sooviti teada, kuidas hindavad lasteaiasõpetajad õppemängude sobivust muukeelsete laste toetamiseks. Ekspertid hindasid õppemänge kõrgelt. Toodi välja mitmeid aspekte, mis õppemängude puhul toetasid muukeelsete laste vaikivat perioodi. Näiteks toodi välja, et on oluline kasutada muukeelse lapse keeleõppes näitlikustamist, mille tõttu oli näitlike vahendite nagu pildimaterjalide kasutamine ja õpetaja demonstratiivne tegevus mängudes vajalik. Lasteaiasõpetajal on oluline roll muukeelse lapse kõne arendamisel, sest lapsele ei hakka keel justkui iseenesest külge, vaid ta õpib seda eelkõige kuulamise ja matkimise kaudu (Tse *et al.*, 2021). Võib järeldada, et õppemängud on vajalikud muukeelsete laste vaikiva perioodi toetamiseks, sest lapsed pidid jälgendama õpetaja

tegevusi ning mängudes oli kasutatud palju pildimaterjali, seetõttu mõistsid muukeelsed lapsed, mida mängus teha tuleb.

Eksperdid tõid välja, et õppemängud olid kaasahaaravad ja mängulised, millest said kõik lapsed osa võtta. Bakhsh (2016) on öelnud, et mäng mõjutab olulisel määral positiivselt sotsialiseerumist, sõprust ja sallivust, vähendab närvilisust ja häbelikkust, mis on oluline muukeelse lapse vaikiva perioodi toetamisel. Parim võimalus on last keeleliselt toetada mängulisel teel, kus laps õpib tegevuse käigus. Kui üks laps mõistab paremini mängu sisu kui teine, saavad nad jälgendada üksteise tegevusi ning seeläbi õppida läbi positiivsete kogemuste (Kärtner *et al.*, 2006). Lõputöö autorid on seisukohal, et muukeelsete laste vaikiva perioodi toetamiseks on oluline, et õppetegevustest saaksid kõik lapsed osa võtta ning need peaksid toimuma läbi mänguliste tegevuste.

Lisaks tõid eksperdid välja, et muukeelse lapse keeleõppe toetamiseks ei tohi last sundida rääkima. Teise keele õppimise protsess peaks olema sarnane esimese keele õppimisega, kus kuulamine käib enne rääkimist. Sellisel viisil arenevad suhtlemisoskused loomulikul, spontaansel viisil (Harmer, 2007; Larsen-Freeman & Anderson, 2016). Lõputöö autorid toovad välja, et koostatud õppemängudes on muukeelsel lapsel võimalus õpetaja kõnet kuulata ning enda arusaamist kõnest väljendada füüsiliste tegevuste kaudu, sundimata teda rääkima.

Kolmanda uurimisküsimusega sooviti teada saada, milliseid muudatusi õppemängude tõhustamiseks tuleks lasteaiaõpetajate soovitusel teha. Eksperdid tõid välja soovitusi õppemängude muutmiseks. Esimeseks soovituseks oli sõnavara lihtsustamine, toodi välja, et mõningad sõnad olid muukeelsete laste jaoks pikad ja keerulised. Õppemängude sõnavara peab olema muukeelse lapse jaoks eakohane, põnev ja sobima algajale keeleõppijale (Kin *et al.*, 2012; Kitsnik, 2018). Järelikult sobiksid koostatud õppemängud sõnavara raskusastme poolest lasteaia vanematele rühmadele. Eksperdid tõid lisaks välja, et mängudes muukeelsetele lastele õpetatavad üksikud sõnad peaks muutma väljenditeks. Preston (2014) ja Kärtner jt (2006) on arvamusel, et muukeelsete laste keeleõppe toetamiseks on oluline õpetada terviklikke väljendeid, mitte üksikuid sõnu. Lõputöö autorid on seisukohal, et terviklike väljendite õpetamisel tekib lapsel parem seos õpitava teemaga ning selle tulemusena jäävad sõnad kergemini meelde. Õppemängude sõnavaras on oluline lisada nimisõna juurde tegusõna, sest lapsel on rääkima hakkamisel ja teistega suhtlemisel vaja tegusõnu. Toodi välja, et mängudes olevaid väljendeid peaks koos lastega rohkem kordama. Kirjanduse põhjal võib järeldada, et kordamine on muukeelsete laste teise keele omandamise juures oluline, et mängude kaudu laste vaikivat perioodi toetada (Bakhsh, 2016; Kärtner *et al.*,

2006). Lõputöö autorid muutsid õppemänge, et mängudes olevaid väljendeid oleks tegevuste käigus võimalik rohkem korrata. Võib väita, et lastele peaks andma rohkem võimalust väljendeid korrata, et õpitud kinnistada.

Soovitustena tõid eksperdid veel välja, et mõningaid õppemänge võiks mängida õues, kus on lastel rohkem ruumi liikumiseks. Hoolikalt planeeritud keskkond toetab ning aitab kaasa lapse kõne arengule (Kärtner *et al.*, 2006). Seega saab väita, et muukeelsete laste keeleõppe toetamisel on oluline, et tegevuste jaoks oleks lastel piisavalt liikumisruumi. Lõputöö autorid lisasid soovitusi õppemängude juhendisse.

Soovituseks oli õppemängude mängimine väiksema grupiga, et kõik lapsed näeksid mängudes kasutatavaid näitvahendeid. Õpetaja peab arvestama, et muukeelsete laste keeleline toetamine toimub läbi tegevuse. Tegevused peavad olema lasteaias lühikesed, kuna lastel on lühiajaline tähelepanu (Bakhsh, 2016; Kärtner *et al.*, 2006). Väikestes rühmades töötades saab vähendada laste suhtlemishirmu (Preston, 2014). Lõputöö autorid järeldavad, et valminud mängud on tõhusam mängida väiksema grupi lastega, et lapsed näeksid vajalikke näitvahendeid ning õpetaja saaks kõiki lapsi piisavalt toetada. Lõputööde autorid lisasid soovitusi õppemängude juhendisse.

Bakalaureusetöö koostamisel saadud kogemustest ja ekspertidelt tagasisidena saadud tulemustest on kasu lõputöö autoritele. Need teadmised ja kogemused on abiks tulevases töös lasteaiasõpetajana. Seoses muukeelsete laste arvu kasvuga Eesti lasteaiades leiavad autorite arvates sarnased õppemängud rakendust. Töö piiranguks võib pidada lõputöö autorite vähest kogemust seoses muukeelsete laste vaikiva perioodiga. Samuti vähene uuritavate hulk. Lõputöö piiranguks on see, et osad eksperdid ei katsetanud mängu praktikas. Lisaks polnud töö autoritel võimalik katsetada õppemänge lastega, et saada arvamusi ja tagasisidet laste käest.

Tänuõnad

Lõputöö autorid tänavad juhendajat toetuse ning abi eest lõputöö kirjutamisel. Lisaks tänavad autorid eksperte, kes lõputöö valmimisel osalesid ning andsid tagasisidet õppemängude kohta. Oluline oli lõputöö autorite jaoks nende perekondade toetus.

Autorsuse kinnitus

Lõputöö kirjutati suures osas Google Drive'i keskkonnas videosilla abil. Töö valmis läbi pideva arutelu. Kinnitame, et oleme koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli

haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega. Bakalaureusetöö kokkuvõte, abstract, teoreetiline ülevaade, metoodika, tulemuste kirjutamine, analüüs ja valminud õppemängud valmisid töö autorite ühisel panusel.

Mailin Kikkas

/Allkirjastatud digitaalselt/

Kuupäev: 13.05.2024

Teele Mägi

/Allkirjastatud digitaalselt/

Kuupäev: 13.05.2024

Kasutatud kirjandus

- Bakhsh, S. A. (2016). Using Games as a Tool in Teaching Vocabulary to Young Learners. *English language teaching*, 9(7), 120-128.
- Bligh, C.A. (2015). Perspectives on the 'silent period' for emergent bilinguals in England. *Journal of Research in Childhood Education*, 29(2).
- Bligh, C.A. (2014). The Silent Experiences of Young Bilingual Learners: A Sociocultural Study into the Silent Period. *Centre for Research in Education and Educational Technology (CREET)*.
- Cook, V. (2016). *Second Language Learning and Language Teaching*. Fifth Edition: New York.
- Drury, R. (2013). How silent is the 'Silent Period' for young bilinguals in early years settings in England?. *European Early Childhood Education Research Journal*, 21(3), 380–391.
- Hallap, M. (2008). Eesti keel teise keelena. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 193–197). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Haridussilm. (2024). *Alusharidus*.
<https://www.haridussilm.ee/ee/tasemeharidus/oppetasemed/alusharidus/ylevaade>
- Haridus- ja Teadusministeerium. (2022). Muu kodukeelega laps Eesti koolis.
<https://www.hm.ee/muu-kodukeelega-laps-eesti-koolis>
- Harmer, J. (2007). *The Practice of English Language Teaching. 4th Edition. Longman Handbooks for Language Teachers*. Harlow: Longman.
- Innove. (2022). *Keelekümblus*. <https://harno.ee/keelekumblus#keelekumblus-mudelid>
- Kaur, S. (2014). *Keel ja kõne. Arendavad õppemängud*. Pärnu.
- Keller, K., Troesch, L. M., Grob, A. (2015). A large receptive–expressive gap in bilingual children. *Front Psychol.*, 6 (1284).
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2008). *Riigi Teataja I*, 2008, 23, 152.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>
- Kilic, S. (2015). Emotional Competence and Emotion Socialization in Preschoolers: The Viewpoint of Preschool Teachers. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(4), 1007-1020.
- Kin, G. Y., Koh, E., Lim, J., Wadhwa, B. (2012). Teacher Perceptions of Games in Singapore Schools. *Simulation and Gaming*, 43(1), 51–66.
- Kitsnik, M. (2018). *Eesti keele kui teise keele õppematerjalide koostamise ja hindamise juhend*. Tartu: Tartu Ülikool.

- Kärtner, P., Tuuling, L., Maiberg, L., Rikker, M., Voltein, E. (2005). *Õppe-metoodiline materjal. Eesti keele kui teise keele õpetamine koolieelses lasteasutuses: võõrkeeleõppe meetodid, mängud ja harjutused*. Narva.
- Kärtner, P., Maiberg, L., Rikker, M., Tuuling, L., Voltein, E. (2006). *Õppematerjal koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täiendkoolitusteks*. Tallinn: Integratsiooni Sihtasutus: Haridusprogrammide Keskus.
- Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk.
- Larsen-Freeman, D., Anderson, M. (2016). *Techniques & Principles in Language Teaching. Third Edition. Oxford University Press.*
<https://www.academia.edu/34404076/>. *Techniques and Principles in LT Larsen Freeman and Anderson Original*
- Mashuara, H., & Tomlinson, B. (2008). *Materials for General English*. B. Tomlinson (Eds.), *English Language Learning Materials* (pp. 17-37). London: Continuum.
- Meesak, A.-M. (2023). LapsEST tehnoloogiaga rikastatud mängud lasteaedadele eesti keele õppeks. E-koolikott.
- Mäe, K., & Ümarik, M. (2022). Õpetaja tajutud enesetõhusus mitmekultuurilises klassiruumis. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 10(2), 76-105.
- Petrovska, S., Sivevska, D., Cackov, O. (2013). Role of the Game in the Development of Preschool Child. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 92, 880 – 884.
- Preston, K. (2014). When a Child Goes Silent. *The ASHA Leader*.
<https://doi.org/10.1044/leader.FTR1.19112014.34>
- Richards, J.C., Rodgers, T.S. (2006). *Approaches and Methods in Language Teaching. Second Edition*. Cambridge University Press.
- Roberts, T. A. (2013). Not so silent after all: Examination and analysis of the silent stage in childhood second language acquisition. *Early Childhood Research Quarterly*, 29(1), 22-40.
- Ruutmets, K., & Saluveer, E. (2008). Võõrkeel. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 303 – 321). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Rämmer, A. (2014). Valimi moodustamine. <https://samm.ut.ee/valimid>
- Saleh, A. M., & Ahmed Althaqafi A. S. (2022). *The Effect of Using Educational Games as a Tool in Teaching English Vocabulary to Arab Young Children: A Quasi-Experimental Study in a Kindergarten School in Saudi Arabia*.
<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/21582440221079806>

- Tomlinson, B. (2011). Developing Principles Frameworks for Materials Development. B. Tomlinson (Eds.), *Developing Materials for Language Teaching. Second Edition* (pp. 95-118). London: Bloomsbury.
- Tomlinson, B. (2013). Developing Principles Frameworks for Materials Development. B. Tomlinson (Eds.), *Developing Materials for Language Teaching. Second Edition* (pp. 95-118). London: Bloomsbury.
- Tse, S. K., To, H., Fong Tsui, P., Laing, V., Lam, L. S., Kwok, M. C. (2021). Targeted Individual Support for Ethnic Minority Preschoolers in the Silent Period in Learning Chinese. *Theory and Practice in Language Studies*, 11(6), 595-605.
- Tuul, M., & Ugaste, A., & Välk, T. (2008). Mängu tähtsus lapse arengus ning mängu juhendamise. E. Kulderknup (Toim), *Üldoskuste areng koolieelses eas*.
https://oppekava.ee/wp-content/uploads/2015/07/Yldoskused_Mang_Alusharidus.pdf
- Widodo, H. P. (2005). Teaching Children Using a Total Physical Response (TPR) Method: Rethinking. *Bahasa Dan Seni*, 33(2), 235-248.
- Widlok, B., Petravić, A., Org, H., & Romcea, R. (2010). *Nürnbergi soovitud varajaseks võõrkeeleõppeks*. München: Goethe-Institut e.V.
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool.

Lisa 1. Ekspertõpetajate taustandmed

Eksperti number	Muukeelsete lastega töötamise aeg aastates
Ekspert 1	13 aastat
Ekspert 2	20 aastat
Ekspert 3	26 aastat
Ekspert 4	5,5 aastat
Ekspert 5	10 aastat
Ekspert 6	34 aastat
Ekspert 7	10 aastat
Ekspert 8	9 aastat

Lisa 2. Ekspertide hinnang õppemängudele

		1 - Jah	2 - Pigem jah	3 - Ei	4 - Pigem ei	Keskmine
Õppemängud arvestavad ja toetavad vaikivat perioodi.	Vastanute osakaal	6 75%	2 25%	0 0%	0 0%	1,25
Õppemängud arendavad kuulamisoskust.	Vastanute osakaal	6 75%	2 25%	0 0%	0 0%	1,25
Õppemängud arendavad esmast kõnelemisoskust.	Vastanute osakaal	4 50%	4 50%	0 0%	0 0%	1,5
Õppemängud on jõukohased algajatele, keeletase 0-A1.	Vastanute osakaal	5 62,5%	3 37,5%	0 0%	0 0%	1,375
Õppemängud on jõukohased (4-7 aastased).	Vastanute osakaal	4 50%	4 50%	0 0%	0 0%	1,5
Õppemängudes olevad tööjuhised on arusaadavad.	Vastanute osakaal	6 75%	2 25%	0 0%	0 0%	1,25
Õppemängudele seatud keeleõppe eesmärgid on saavutatavad.	Vastanute osakaal	4 50%	4 50%	0 0%	0 0%	1,5
Õppemängude ülesehitus on loogiline.	Vastanute osakaal	5 62,5%	3 37,5%	0 0%	0 0%	1,375
Õppemängud moodustavad temaatilise terviku.	Vastanute osakaal	6 75%	2 25%	0 0%	0 0%	1,25
Õppemängud on mängulised ja loovad.	Vastanute osakaal	5 62,5%	3 37,5%	0 0%	0 0%	1,375

Lisa 3. Pea- ja alakategooria moodustamise näide

Koodid:

Keeleõppe toetamine näitlike vahendite abil
Keeleõppe toetamine õpetaja tegevuste abil
Keeleõppe toetamine liikumistegevuste abil
Keeleõppe toetamine mitteverbaalsete tegevuste abil

Peakategooria moodustamine

→ Muukeelse lapse keeleõppe toetamine
vaikival perioodil

Koodid:

Ettenäitamine
Pildimaterjali kasutamine
Žestide kasutamine
Näoilmete kasutamine

Alakategooria moodustamine

→ Keeleõppe toetamine õpetaja tegevuste
abil

Lisa 4. Ekspertankeet

Lugupeetud lasteaiaõpetaja!

Oleme Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja eriala kolmanda kursuse tudengid Teele Mägi ja Mailin Kikkas. Kirjutame bakalaureusetöö teemal „Õppemängud keeleõppe toetamiseks muukeelse lapse vaikival perioodil“. Bakalaureusetöö eesmärgiks on luua õppemängud muukeelsete laste keeleõppe toetamiseks lapse vaikival perioodil ning saada sellele eksperthinnang.

Pöördume Teie poole palvega tutvuda ja võimalusel katsetada meie koostatud õppemänge, et saada teada õppemängude sobivusest toetamiseks muukeelseid lapsi nende vaikival perioodil ning sellest tulenevalt viia õppemängudes sisse täiendusi ja muudatusi. Teie antavaid hinnanguid ning kommentaare kasutame üldistatud kujul enda bakalaureusetöös ning need on anonüümsed.

Ette tänades

Teele Mägi ja Mailin Kikkas

1. Kui pikk on Teie kogemus muukeelsete lastega töötamisel?

2. Kuidas Te mõtestate mõistet muukeelse lapse *vaikiv periood keeleõppes*? Kas oskate tuua mõne näite?

3. Kas olete varem kasutanud mängu, mis toetavad muukeelseid lapsi nende vaikival perioodil või keeleõppe algfaasis? Kui jah, siis palun nimetage mõni mäng või vastavaid mängude kogumikke?

4. Järgnevad küsimused puudutavad lõputöö raames loodud üliõpilaste õppemänge teemal „Kevad“. Mängud peaksid muukeelset last toetama keeleõppe algfaasis (vaikival perioodil). Palun joonige iga väite puhul alla sobivaim vastusevariant!

5. Õppemängud “Kevad” arvestavad ja toetavad muukeelse lapse vaikiva perioodiga.

Jah Pigem jah Ei Pigem ei

6. Õppemängud “Kevad” arendavad muukeelse lapse kuulamisoskust.

Jah Pigem jah Ei Pigem ei

7. Õppemängud arendavad muukeelse lapse esmast kõnelemisoskust (nt holofraasid).

Jah Pigem jah Ei Pigem ei

8. Õppemängud on jõukohased algajatele, keeletase 0-A1.

Jah Pigem jah Ei Pigem ei

9. Õppemängud on jõukohased vastavale sihtrühma vanusele (4-7 aastased).

Jah Pigem jah Ei Pigem ei

10. Õppemängudes olevad tööjuhised on õpetajale arusaadavad.

Jah Pigem jah Ei Pigem ei

11. Õppemängudele seatud keeleõppe eesmärgid on saavutatavad.

Jah Pigem jah Ei Pigem ei

12. Õppemängude ülesehitus on loogiline.

Jah Pigem jah Ei Pigem ei

13. Õppemängud moodustavad temaatilise terviku.

Jah Pigem jah Ei Pigem ei

14. Õppemängud on mängulised ja loovad.

Jah Pigem jah Ei Pigem ei

15. Palun täitke viimased lahtrid:

Mäng	Mida muudaksite?	Mis oli hästi? Mis meeldis? Kas kasutaksite seda mängu edaspidi? Kui jah, siis miks?
Mäng 1 „Kevade liikumiskaardid”		
Mäng 2 „Munadepühad”		
Mäng 3 „Kevade tunnused”		
Mäng 4 „Kevadlilled”		

Täname Teid lahke abi eest ja vastamast!

Teele Mägi ja Mailin Kikkas

Lisa 5. Õppemängud

Mailin Kikkas

Teele Mägi

Õppemängud keeleõppe toetamiseks muukeelse lapse vaikival perioodil „KEVAD”

JUHENDMATERJAL

Hea õpetaja!

Järgnevad õppemängud on koostatud muukeelsete laste keeleõppe toetamiseks vaikival perioodil. Õppemängude üldteemaks valiti „Kevad”, mis sisaldavad lisaks rühmitamist, loendamist, liikumistegevusi, värvide käsitlemist ja tehnoloogia kasutamist. Mängude sujuva kulgemise ning igale lapsele piisava toe tagamiseks on soovitatav mängida väiksema lastegrupiga.

Õppemängudes on kasutatud muukeelse lapse keeleõppe toetamiseks keeleõppe spetsialisti James Asheri loodud TPR-meetodit (*Total Physical Response*). See meetod loob seose keele ja füüsilise reaktsiooni vahel ning muudab laste jaoks sõnade või väljendite tähenduse kiiresti arusaadavaks (Widodo, 2005). TPR- meetod põhineb sellel, et *vaikivas faasis* olevad lapsed saavad kasutada soovi korral mitteverbaalset suhtlusviisi (Larsen-Freeman & Anderson, 2016) ning võimaldab vähendada laste keeleõppega seotud hirme (Widodo, 2005). Vaikiv periood on aeg, mil laps ei räägi teises keeles, vaid kuulab teisi ning talletab keelt (Bligh, 2015; Roberts, 2013). Lasteaiaõpetaja annab lastele mängulisi ja korduvaid korraldusi, laps kuulab ja vaatab õpetajat ning jäljendab mitteverbaalselt (Larsen-Freeman & Anderson, 2016). Kuulamise kaudu saab laps uut teavet ja teadmisi ümbritsevast keskkonnast, mille käigus omandatakse õpitav keel passiivselt (Kärtner, et al., 2006).

Alljärgnevad mängud võiksid toetada õpetajaid, kelle rühmades on 4.- 7. aastased muukeelsed lapsed, kellel esineb vaikiv periood või vähene kõne. Õppemängudes on ette antud võimalik õpetaja kõne mängude läbiviimiseks. Soovi korral on õpetajal võimalus kohandada lauseid enda jaoks sobivamaks. Mängude ajal on oluline, et õpetaja kasutaks lihtsat sõnavara ning seda sobiva kõnetempoga piisavalt kordaks. Õpetaja peab olema toeks lastele, kellel esineb vaikiv periood ning tunnustama lapsi, kui nad väljendavad enda arusaamist õpitavast teemast mitteverbaalsete tegevuste kaudu.

1. Mäng „Kevade liikumiskaardid”

Keeleõppe eesmärgid

Sõnavara: Kevadega seotud väljendid: lind laulab, (kevad)lill õitseb, lumi sulab, vesi voolab, tuul puhub, päike paistab, konn hüppab, liblikas lendab, vihma sajab.

Kuulamine: Laps kuulab ja mõistab õpetaja kõnet.

Kõnelemine: Laps kordab soovi korral kevadega seotud väljendeid õpetaja eeskujul.

Mängu kirjeldus:

Õpetaja tutvustab lastele tegevust ja kõneleb mängu sissejuhatuseks kevadest, kasutades väljendeid, mis on toodud mängu sõnavara osas, vt ülal.

„Lapsed, vaatame õue (osutab käega akna poole)! Käes on kevad, päike paistab (tõstab käed ja kujutab harali sõrmi liigutades päikesekiiri). Kevadel laulavad linnud (teeb akna lahti), kas kuuleme linnulaulu? Mängime loosiratta mängu (kuvab suurele ekraanile virtuaalse loosiratta). Kõik lapsed saavad kordamööda keerutada loosirattast. Vaatame, mis loosiratas meile näitab.”

Loosirattal olevaid pilte vaadeldakse, õpetaja nimetab kevadega seotud väljendeid ja üheskoos lastega tehakse kaasa liigutusi. Lisaks saab soovi korral õpetaja vaatamiseks ja kuulamiseks näidata lastele videoid loosirattal olevate piltide ilmestamiseks ja selgitamiseks (*Lisa 1*).

Põhiosa

Lapsed keerutavad kordamööda loosirattast. Loosiratta abil valitakse pilt, millel on näiteks hüppav konn. Õpetaja ütleb lastele: „Vaata, konn hüppab” ja matkib konna hüppamist.

Lapsed teevad järele liigutust ja kes soovib, kordab ka fraasi: „Konn hüppab”. Õpetaja näitab tegevuse ilmestamiseks, kordamiseks ning väljendi selgitamiseks konna hüppamisest videot (*Lisa 1*).

Terve mängu vältel kordab õpetaja väljendeid ja teeb koos lastega liigutusi kaasa.

Kinnistav osa

Õpetaja prindib liikumiskaardid välja (*Lisa 2*) ning asetab need tagurpidi maha (pilt allpool).

Lapsed saavad kordamööda võtta maast ühe liikumiskaardi. Laps proovib kaardil olevat liigutust pantomiimi teel ette näidata. Teised lapsed proovivad ära arvata, mis kevadega seotud väljendit üritatakse liigutuste teel selgitada. Õpetaja kordab väljendit ning lapsed, kes soovivad kordavad kaasa.

Vahendid:

Arvuti

Suur elektrooniline ekraan loosiratta kuvamiseks (võimaluse korral)

Välja printitud liikumiskaardid (*Lisa 2*)

Õppevara link: [LOOSIRATAS](#)

Lisa 1

Videod mängu ilmestamiseks: [Lind laulab](#), [Kevadlill õitseb](#), [Lumi sulab](#), [Vesi voolab](#), [Tuul puhub](#), [Päike paistab](#), [Konn hüppab](#), [Liblikas lendab](#), [Vihma sajab](#).

Lisa 2

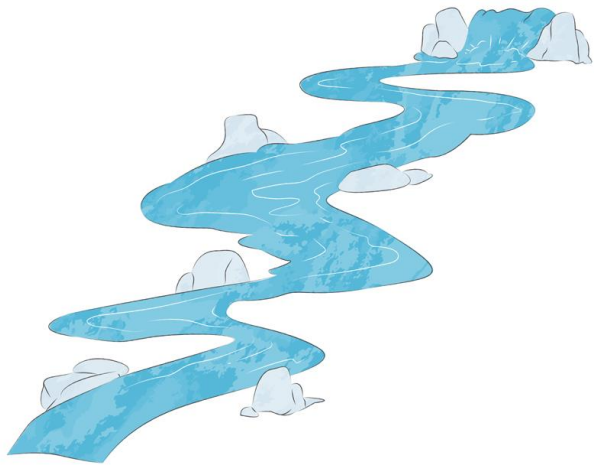
LIND LAULAB

KEVADLILL ÕITSEB

LUMI SULAB

VESI VOOLAB

TUUL PUHUB

PÄIKE PAISTAB

KONN HÜPPAB

LIBLIKAS LENDAB

VIHMA SAJAB

2. Mäng „Munadepühad”

Keeleõppe eesmärgid

Sõnavara: Värvide nimetused: punane, sinine, kollane, roheline, lilla, roosa, oranž.

Munadepühadega seotud sõnad: muna ja jänes.

Kuulamine: Laps mõistab õpetajat ja tema poolt esitatud küsimusi munadepühade tegevuse teemal.

Kõnelemine: Laps kordab soovi korral järelle õpetaja öeldud väljendeid.

Mängu kirjeldus:

Variant 1: Õpetaja jutustab hommikuringis lastele Julius Oro proosateost „Muna” [Julius Oro proosateos „Muna”](#). Loo jutustamiseks kasutab õpetaja käpiknukke või mänguasju.

Variant 2: Hommikuringis loeb õpetaja lastele luuletust, kas „Kuketibu Kiki-Koki” (autor Piret Kukk) või „Munapoks”. Kui õpetaja on ühe korra koos ilmestavate liigutustega luuletust lugenud, loeb ta seda veel ühe korra. Lapsed matkivad tegevust ja kes oskab, loeb luuletust kaasa.

Õpetaja: „Kuketibu Kiki-Koki” (teeb pöidla ja nimetissõrmega kokku lahku liigutust).

Lapsed: „Kuketibu Kiki-Koki” (teevad pöidla ja nimetissõrmega kokku lahku liigutust).

Õpetaja: „Nisuterakesi nokkis” (teeb sõrmedega nokkimisliigutusi peopesal).

Lapsed kordavad sõnu ja matkivad tegevust.

Õpetaja: „Pallipaksuseks end sõi” (teeb kätega palli kuju).

Lapsed kordavad sõnu ja matkivad tegevust.

Õpetaja: „Kasvas suureks üleöö” (tõuseb püsti ja sirutab käed pea kohale).

Lapsed kordavad sõnu ja matkivad tegevust.

„Munapoks”

Koks, koks, koks... (lüüakse kahte muna omavahel kokku)

See on munapoks.

Kellel enne katki läeb,

oma munast ilma jääb. (munad pannakse selja taha peitu)

Koks, koks, koks... (lüüakse kahte muna omavahel kokku)

Anna veel üks toks -

juba pragu ongi sees,
mina jälle võidumees! (tõstetakse kaks kätt korraga üles)

Põhiosa

Enne mängu saab iga laps endale tooli ja ühe mängumuna.

Õpetaja juhhib tähelepanu piltidele seinal. (*Lisa 2, Lisa 3, Lisa 4*).

Õpetaja küsib: „Kus on jänes?”

Lapsed osutavad jänese pildile.

Õpetaja: “See on munadepüha jänes.”

Õpetaja: „Kus on sinine muna?”

Lapsed osutavad sinisele munale pildil.

Õpetaja: “Sinine muna on tooli all.”

Ta asetab muna tooli alla. Lapsed asetavad samuti muna tooli alla.

Õpetaja: “Kus on kollane muna?”

Lapsed osutavad kollasele munale pildil.

Õpetaja: “Kollane muna on laua peal.”

Ta paneb muna laua peale. Lapsed panevad muna laua peale.

Õpetaja: “Kus on punane muna?”

Lapsed osutavad punasele munale pildil.

Õpetaja: “Punane muna on laua all.”

Õpetaja ja lapsed viivad munad laua alla.

Lapsed tulevad tagasi hommikuringi, kus õpetaja kordab uuesti kohamäärused: all ja peal üle. Seekord õpetaja ise lastega tegevust kaasa ei tee ning vaatleb, kas lapsed said mõistetest all ja peal aru.

Seejärel teatab õpetaja üllatunult lastele, et munadepüha jänes Juss on neile kirja toonud (*Lisa 1*) ja näitab lastele pehmet jänese mänguasja. Õpetaja abi võib tulla jänese kostüümis rühma ja etendada jänese osa (kui lapsed ei ole kartlikud).

Õpetaja abi loeb kirja ette: ”Tere, lapsed! Olen munadepüha jänes Juss (õpetaja näitab lastele pilti, vaata *Lisa 2*). Peitsin teie rühmaruumi mune. Otsige need üles!” (õpetaja näitab pilte, vaata *Lisa 3 ja Lisa 4*).

Lapsed hakkavad rühmaruumist mune otsima. Kui kõik munad on üles leitud, tulevad lapsed tagasi õpetaja juurde, et korrata üle munade värvused.

Õpetaja võtab kätte punase muna ja ütleb: „See on punane muna”.

Lapsed kordavad soovi korral: “Punane muna.”

Sama tegevust korratakse ka teist värvi munadega.

Kinnistav osa

Peale munade leidmist loendab koos õpetaja lastega kõik munad kokku.

„Üks, kaks, kolm punast muna.”

Õpetaja küsib: „Mitu punast muna on kokku?”

Lapsed näitavad sõrmedel vastavat arvu.

Lõpetav osa: munade värvimine

Lapsed saavad ise valida, mis värvi nad muna tahavad värvida. Pärast saavad lapsed muna kaunistada endale meelepäraste kleepsudega.

Vahendid:

[Julius Oro proosateos „Muna”](#), käpiknukud või mänguasjad

Luuletused

Pehme jänese mänguasi või jänese kostüüm

Munadepüha jänese kiri (*Lisa 1*)

Pildid (*Lisa 2, Lisa 3, Lisa 4*)

Punast, sinist ja kollast värvi plastikust munad (mune võiks olla nii palju, et iga laps saaks vähemalt ühe muna)

Keedetud muna värvimiseks (igale lapsele üks muna)

Kleepsud värvitud munade kaunistamiseks

Pildimaterjalid:

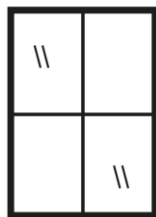

Lisa 1

JÄNES JUSS

Lisa 2

MUNAD ON PEIDUS

Lisa 3

OTSIME ÜLES

Lisa 4

3. Mäng „Kevade tunnused”

Keeleõppe eesmärgid

Sõnavara: Kevadega seotud väljendid: lumi sulab, jääpurikas tilgub, päike paistab, (ränd)lind lendab, kevadlill õitseb, suur lomp.

Kuulamine: Laps kuulab kevadega seotud väljendeid ja osutab neile piltidel.

Kõnelemine: Laps nimetab soovi korral õpetaja eeskujul kevadet iseloomustavaid väljendeid.

Mängu kirjeldus:

Õpetaja jutustab lastele loo kevadest, näidates samal ajal pilte kevade tunnuste kohta (vaata *Lisad 1-6*).

Õpetaja: „Talv läks ära. Kevad on käes. Kevadkuud on märts, aprill, mai. Lumi sulab.

Jääpurikas sulab: „Tilk-tilk...”. Õues paistab päike. (Ränd)lind lendab. Aias õitseb lill. Maas on (pori)lomp.”

Lapsed kuulavad õpetaja juttu ja vaatavad pilte.

Põhiosa

Kui lugu on jutustatud, kordab õpetaja lastega üle sõnad, millega toetas loo rääkimist ja näitab samal ajal vastavaid pilte.

Piltide ilmestamiseks teeb õpetaja kaasa liigutusi või ka hääli. Näiteks jääpurikate sulamist kujutava pildi korral krabistab sõrmedega vastu maad ja ütleb: „Tilk- tilk”. Päikesepaistet kujutava pildi korral tõstab käed ja kujutab harali sõrmi liigutades päikesekiiri. Rändlindude saabumist kujutava pildi korral imiteerib kätega lindude lendamist. Porilombi kujutise juures saab imiteerida selles hüppamist või trampimist.

Lapsed kuulavad juttu, vaatavad pilte ja teevad õpetajaga liigutusi kaasa.

Lauldakse laulu „Kevad käes“ ning lapsed teevad õpetaja järgi liigutusi kaasa: [Laul „Kevad käes“](#)

Kinnistav osa

Mäng „Bingo “

Õpetaja jagab lastele bingolehed, mille peal on erinevad pildid kevade tunnustest.

Variant 1:

Õpetaja nimetab erinevad kevadega seotud väljendeid, mis on bingolehel, lapsed kordavad väljendeid või osutavad piltidele bingolehel.

Variant 2:

Lapsed lähevad koos õpetajaga jalutuskäigule. Lapsed otsivad loodusest bingolehel olevaid objekte ja kui nad leiavad need, tõmbavad vastavale pildile risti peale.

Mängu lõpus kordab õpetaja üle kevade tunnustega seotud väljendid.

Vahendid:

Kevade jutt

Kevade pildid (*Lisad 1-6*)

Bingolehed (*Lisa 7*)

Viltpliiatsid

Pildimaterjalid:

LUMI SULAB

Lisa 1

JÄÄPURIKAS TILGUB

Lisa 2

PÄIKE PAISTAB

Lisa 3

RÄNDLIND LENDAB

Lisa 4

KEVADLILL ÕITSEB

Lisa 5

SUUR PORILOMP

Lisa 6

KEVADE BINGO

 <p>JÄÄPURIKAS TILGUB</p>	 <p>LUMI SULAB</p>
 <p>RÄNDLIND LENDAB</p>	 <p>PÄIKE PAISTAB</p>
 <p>KEVADLILL ÕITSEB</p>	 <p>SUUR PORILOMP</p>

Lisa 7

4. Mäng „Kevadlilled”

Keeleõppe eesmärgid

Sõnavara: Kevadlillede nimetused: tulp, võilill, nartsiss, nurmenukk, märtsikelluke, sinilill ja ülane.

Kuulamine: Laps kuulab erinevate kevadlillede nimetusi. Laps mõistab õpetaja esitatud küsimusi kevadlillede teemal.

Kõnelemine: Laps kordab soovi korral järele õpetaja öeldud sõnu.

Enne mängu mängimist võiksid lapsed koos õpetajaga vaadelda erinevaid kevadlilli õuekeskkonnas. Sel viisil on lapsel võimalus kasutada ka teisi meeli- näha, katsuda, nuusutada lilli.

Mängu kirjeldus:

Õpetaja näitab lastele pilte kevadlilledest ja nimetab neid. Seejärel asetab õpetaja pildid põrandale.

Õpetaja küsib: “Kus on kollane võilill?”

Lapsed osutavad võilillele ja kordavad: “Kollane võilill”

Sama tegevus kordub teiste lilledega.

Põhiosa

Lauldakse laulu „Kevadlilli korjamas“ ning lapsed teevad õpetaja järgi liigutusi kaasa: [Laul „Kevadlilli korjamas”](#)

Liikumismäng „Kevadlilled”

Eelnevalt on õpetaja rühmaruumi ära peitnud välja prinditud lillepildid (**Lisa 8**). (igat lille pilti võiks olla ära peidetud erinev arv, näiteks üks tulbi pilt, kaks nartsissi pilti, kolm märtsikellukese pilti, neli nurmenuku pilti, viis märtsikellukese pilti, kuus sinilille pilti ja seitse ülane pilti).

Lapsed istuvad põrandal või laua taga.

Õpetaja ees on QR-koodidega pildid, iga laps saab ükshaaval õpetaja abiga avada telefoni või tahvelarvutiga ühe lille QR-koodi.

Õpetaja ütleb: „Lilleke, lilleke, näita meile end.”

Lapsed kordavad soovi korral õpetaja öeldud lauset.

Laps avab õpetaja abiga QR-koodi. Koos vaadatakse avanenud pilti nii, et kõik lapsed näeksid.

Õpetaja nimetab lille nimetuse: „See on tulp”.

Koos lastega kordab õpetaja lille nimetust.

Õpetaja hüüab: „Otsime üles tulbi!”

Lapsed asuvad otsima õiget liiki lille ja toovad selle kokkulepitud kohta (näiteks laua peale).

Mäng kordub seni, kuni kõik lilled on üles leitud.

Kinnistav osa

Mängu lõpus rühmitatakse lilled liikide kaupa.

Seejärel loendab õpetaja koos lastega erinevad lilleliigid ükshaaval kokku.

Õpetaja küsib: „Mitu tulpi meil on?”

Loendatakse: „Üks tulp”.

Lapsed näitavad sõrmedel, mitu tulpi kokku on.

Õpetaja küsib: Mitu võilille meil on?

Loendatakse: „Üks, kaks võilille”.

Vahendid:

Tahvelarvuti või nutitelefon QR-koodi avamiseks

Välja printitud QR-koodid (*Lisad 1-7*)

Välja printitud lillepildid rühmaruumi peitmiseks (*Lisa 8*)

QR-koodid

TULP (*Lisa 1*)

VÕILILL (*Lisa 2*)

NARTSISS (*Lisa 3*)

NURMENUKK (*Lisa 4*)

MÄRTSIKELLUKE (*Lisa 5*)

SINILILL (*Lisa 6*)

ÜLANE (*Lisa 7*)

Kevadlilled välja lõikamiseks ja rühmaruumi peitmiseks (*Lisa 8*)

Kasutatud allikad

Bligh, C.A. (2015). Perspectives on the 'silent period' for emergent bilinguals in England.

Journal of Research in Childhood Education, 29(2).

Kärtner, P., Maiberg, L., Rikker, M., Tuuling, L., Voltein, E. (2006). *Õppematerjal koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täiendkoolitusteks*. Tallinn : Integratsiooni Sihtasutus : Haridusprogrammide Keskus.

Larsen-Freeman, D., Anderson, M. (2016). *Techniques & Principles in Language Teaching*.

Third Edition. Oxford University Press.

<https://www.academia.edu/34404076/>. Techniques and Principles in LT Larsen Freeman and Anderson Original

Roberts, T. A. (2013). Not so silent after all: Examination and analysis of the silent stage in childhood second language acquisition. *Early Childhood Research Quarterly*, 29(1), 22-40.

Widodo, H. P. (2005). Teaching Children Using a Total Physical Response (TPR) Method: Rethinking. *Bahasa Dan Seni*, 33(2), 235-248.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Meie, Mailin Kikkas ja Teele Mägi,

1. Anname Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) meie loodud teose „Õppemängud keeleõppe toetamiseks muukeelse lapse vaikival perioodil“, mille juhendaja on Esta Sikkal, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguste kehtivuse lõppemiseni.
2. Anname Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teose üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autoritele viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguste kehtivuse lõppemiseni.
3. Oleme teadlikud, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autoritele.
4. Kinnitame, et lihtlitsentsi andmisega ei riku me teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Mailin Kikkas ja Teele Mägi

13.05.2024